

GRONINGER BRIEVEN

Amice frater,

Nu de Christelijk historischen, zoo zeide ik, weer beschikken over een eigen politiek orgaan, kon van die zijde althans publiekelijk het onderhoud aanvragen omtrent de mogelijke samenwerking van christelijk-historischen en antirevolutionairen.

Er was wel allerlei bespreking aan den gang, maar ietwat wild en oppervlakkig, zonder goede toetsing van alle omstandigheden, die tot werkelijk of vermeend verschil van inzicht hebben geleid, en die zeer zeker nog niet afwezig zijn.

Wie vereenigen wil of op gezonde basis verschillende groepen op politiek of kerkelijk gebied wil samenbrengen moet zeer nauwkeurig en zeer scherp de lijnen van verschil durven aan te geven, want, zoo zei ik, alleen het gelijke kan verschillen.

Daar zijn in onzen kerkelijken strijd ook menschen, die bang zijn voor zeer nauwkeurig en scherp argumenteeren. Zij noemen dit „te scherp“ en „pijnigend“, of soms: „schelden“.

Zoo is b.v. prof Schilder hun altijd „te scherp“. En prof Greijdanus meteen. Zij doen dan net alsof deze geleerden „persoonlijk“ zouden worden, als zij argumenten van personen tot pulver vernalen.

Maar dat is een grof misverstand.

In het gewone leven gaat het toch ook zoo; als na een tijdelijke verwijdering menschen weer bij elkander komen, moeten zij alles wat verwijderde uit den weg durven te ruimen. Dan moet alles goed duidelijk worden gezegd. Men moet niets laten zitten, want dat breekt zich later weer.

Zoo nu gaat het ook tusschen politieke partijen, die denken aan samenwerking, fusioneel of federatief.

Het christelijk-historisch orgaan typeert het „gesprek“, dat nu tusschen christelijk-historischen en antirevolutionairen gaande is, als dat, na een ontmoeting van twee vrienden, die elkander langen tijd niet zagen, op het achterbalcon van de tram. Zij stappen bij de eerstvolgende halte uit en zetten het gesprek voort. Het resultaat kan zijn, dat men hen later vaak weer arm in arm ontmoet.

Zoo wil het christelijk-historisch orgaan het gesprek dan ook voortzetten en begint het terecht met dingen te noemen, die voorheen ergernis of bedenking wekten. Alleen op die wijze kan men zulke dingen, die hinderen, uit den weg ruimen.

Vooreerst wijst het er op, dat de christelijk-historischen inderdaad tegenspoed ondervonden. Hun werd b.v. het dagblad de „Nederlandse“ onthouden; en tegenspoed was er ook door de geschiedenis met de Nederlandsche volksbeweging. Verder zijn er predikanten, die deze volksbeweging zeer te onpas in het kerkewerk, dat de daadwerkelijke sympathie heeft van de redactie, in de kerkelijke actie zelfs betrekken.

Maar, zoo gaat zij voort, zijn de tegenspoeden van de antirevolutionairen soms minder in getal?

Hier past een begrijpende glimlach. Het doet denken aan een maxime van Rochefoucauld, die zei: ik weet niet, hoe het is, maar in het lijden van onze beste vrienden zit altijd iets, dat ons niet onaangenaam is. Komt het misschien, omdat wij in staat zijn hun een dienst te bewijzen? Buurmans leed, dat weten wij allen, troost. Als gij u verbeeldt een kwaaltje te hebben, en gij tobt daarover, en ontmoet dan een bekende, wien gij het gauw vertelt, en deze zegt dan: maar mijn lieve man, dat heb ik precies zoo en die en die ook — u ontsnapt dan haast een zucht van verlichting.

Ik heb het toch niet alleen; dat zegt men nu op politiek gebied ook.

Wij worden zelfs herinnerd aan het woord: die zich aan een ander spiegelt, die spiegelt zich zacht. Ik kan er tegen.

Merkwaardig is, dat het christelijk-historisch orgaan als één van de tegenspoeden der anti-

revolutionaire partij noemt de vrijmaking der gereformeerde kerken.

Ik noem dit merkwaardig, omdat een van de grieven der redactie tegen onze partij juist ligt in den te nauwen band van kerk en politiek. Het is, zoo zegt zij alweer, de te nauwe samenhang van kerkelijke en politieke zaken, die onmiskenbare moeilijkheden oplevert. „De mannen der vrijgemaakte gereformeerde kerken, op kerkelijk terrein zich verongelikt achtend, nemen begrijpelijkerwijze in politiek ten opzichte van de partij waarvan zij — een enkelen beminden hoogleraar wiens sympathie, naar wij meenen te weten, reeds sinds jaren in c. h. richting gaat niet te na gesproken — tot nu toe algemeen deel uitmaakten, de noodige reserve in acht. Wat uit deze dingen politiek nog zal voortkomen weet op dit oogenblik niemand; wij voor ons hopen intusschen van harte, dat ook genoemde groep bij het gesprek tusschen a. r. en c. h. aan het woord zal komen.“

Hier te spreken van een groep in de a. r. partij gaat natuurlijk te ver.

Wij moeten echter de dingen zien zooals zij zijn.

Als men op politiek erf de leden der vrijgemaakte kerken zou willen muilbanden, als de groep der Vrije Universiteit, die de kerken wil beheerschen, ook de politieke partij der a. r. zou willen regeeren, als er werkelijk van achteruitzetting, opzij schuiven, onder andere voorwendselen natuurlijk sprake kon zijn — en dit is bij de mentaliteit der synodalen niet ondenkbaar — ja dan zou protest zeker niet uitblijven.

Wij willen echter kerk en staat streng onderscheiden en wij meenen, dat de leden van de onderscheiden kerken, die ernst maken met de gereformeerde belijdenis, op politiek terrein nauwe samenwerking moeten zoeken.

Dat heeft de historie wel geleerd. Gereformeerden, Christelijk gereformeerden, Ned. Hervormden, men vindt ze allen in de a. r. partij. Maar dit betekent niet, dat hetgeen in de kerk gebeurt, niet van invloed zoude zijn op de politiek.

Op een van de vergaderingen der Evangelische alliantie in de dagen van den Reveil, toen men daar meende, dat men op politiek gebied zelfs met de liberalen kon meegaan — men denke aan figuren als De Pressensé en als Chantepie de la Saussaye — heeft Groen, reeds, zeer verzwakt, een zeer treffende rede gehouden, waarin hij betoogde: de Staat der Nederlanden heeft zijn oorsprong te danken aan den strijd voor de soevereiniteit Gods en de autoriteit van Zijn Woord; den strijd voor de vrijmaking der kerk.

En, weten wij het allen niet, als ons volk in de kerk zuiver staat, staat het ook zuiver op het gebied van den staat.

Maar als de dwaling de kerk binnendringt, wee het staatkundig leven.

Zoo staat het dus vast, dat, als piëtisme en mysticisme, die in de gereformeerde kerken onder synodaal verband meer en meer veld winnen, heel het kerkelijk besef zouden doordringen, de antirevolutionaire partij er zich den dood aan zou eten.

Men denke slechts aan het politiek onvermogen van het Deutsche geloovige volk. Vandaar dat de Vrijmaking der gereformeerde kerken, de begeerte om den goed Calvinistischen geest te sterken, ook het staatkundig leven van ons volk zekerlijk sterken zal.

Dat kan niet anders.

Wie dit ook door middel van de politieke partij zou willen keeren, zou het leven dier partij ten eerste schaden. Dat staat vast. En wie onze a. r. partij waarlijk lief heeft zou dit niet zwijgend mogen aanzien.

Nu echter volgen in het c. h. orgaan enkele grieven.

Het spreekt van de rebellie der jongeren in de zaak Geelkerken; de naar c. h. smaak wel wat luidruchtige viering der jubilea van Vrije Universiteit, Afscheiding en Doleantie; de malaise der kabinetten-Colijn, waarbij de gave gulden dermate in het middelpunt stond, dat het arbeiderselement noodzakelijkerwijze van de partij moest vervreemden, om te zwijgen van de christelijk-historischen, ouderen zoowel als jongeren, wien het bij deze gelegenheid toch wel duidelijk werd, dat althans hun idealen in geheel andere richting lagen.

Nu kunnen wij de ergernis om luidruchtige herdenkingsdagen stilzwijgend voorbijgaan. Men voelt er uit hoe nauw het kerkelijke en politieke bij onze christelijk historische vrienden saamgeweven is.

Zoo'n lichte ontstemming is maar tijdelijk.

Van meer belang is het gezegde omtrent den gaven gulden. Daar staan wij voor een geweldig politiek probleem.

Men heeft minister Colijn materialisme voorgelaten, omdat hij den gulden gaaf wilde houden, en het soms voorgesteld, alsof het hierbij om het belang van de kapitalisten ging. Dit was een misverstand. Want juist de kapitalisten kennen de middelen, om de gevolgen van een zwevendend gulden te ontgaan, ja zelfs om die ten hunnen voordeele te exploiteeren.

Het ging minister Colijn juist om den gulden van den arbeider. Hij wilde zooveel mogelijk zorg dragen, dat de gulden, die deze arbeider des Zaterdags ontving, den Maandag daarop niet tot op de helft in waarde was gedaald. En dat hebben zeer vele arbeiders ook zeer goed begrepen.

Heel de politieke wereldgeschiedenis heeft ons doen zien, welke ontzettende rampen het gevolg zijn van de onvastheid, het losraken van alle vastheid der munt.

Wij lezen daarvan in de geschiedenis van de oudheid, van de middeleeuwen, van de nieuwe en de nieuwste geschiedenis.

Een van de geweldigste rampen, die het maatschappelijk en staatkundig leven kunnen treffen is deze dat over het leven komt wat de Schrift noemt de dubbele maat, iets wat den Heere een gruwel is.

Geld nu is een maat, en wie dit vergeet, staat reeds met één voet in de wildernis, die de onzekerheid omtrent het geld met zich brengt.

Thans echter leven wij in een omgekeerde wereld. Men vergeet dat geld slechts wezenlijke waarde kan hebben, als het een wezenlijke waarde vertegenwoordigt.

Als wij een overheid krijgen, die geld kan maken — en dat volgt als de Nederlandsche bank staatsbank wordt — dan zijn de rampen, die daaruit kunnen volgen, niet te overzien. Na al de inflatie-ellende, die wij in Europa hebben beleefd, behoefde dit toch geen betoog.

Maar — wij zien het uit de uitlating van het christelijk historische orgaan, hoezeer het misverstand omtrent het geld in breede kringen nog heerscht.

Men wijst dan op hetgeen de nationaal-socialisten in Duitschland presteerden, die toch ook met alle gezonde wetten voor het geldwezen schenen te breken. Dit was echter niets dan schijn.

Wat het Deutsche volk kon presteeren op het gebied van bewapening was de vrucht van hetgeen het volk zich — al dan niet gedwongen — wilde ontzeggen.

Wie op politiek gebied met elkander willen samenwerken, zullen ook omtrent den gaven gulden elkander goed moeten verstaan. Het is een zeer aangelegen punt.

En als wij zien wat er thans gebeurt en hoe politieke onervarenheid allerwege de leiding veroverd of tracht te veroveren, dan kan ons ook wat het meest aangelegen economisch probleem — nl. dat van het geld — betreft, de angst om het hart slaan. Want hier staan niet alleen stoffelijke maar ook geestelijke belangen op het spel. Men lette nu maar eens op het diep bederf onder ons volk, de jeugd voorop, als gevolg van het vele onzekere geld, dat de regeering nu tracht allengs weg te werken.

Hoe dit alles echter ook zij, wij hebben veel waardeering voor de wijze, waarop het Christelijk historisch partij-orgaan thans het gesprek over de toekomstige samenwerking inzet.

En nogmaals zeggen wij: de antirevolutionaire partij moet ook weer een orgaan hebben, opdat ieder kan weten, wat hij aan haar heeft. Praten kan zijn nut hebben. Schrijven helpt beter.

Dr Kuyper heeft ons antirevolutionaire volk, meest schrijvende, opgevoed. Ik geloof niet, dat de nieuwe wereld, die wij dan heeten ingetreden te zijn, op dit gebied andere wetten zal kennen.

En zegt men dat er toch uit het illegale leven een perswildernis is opgegroeid, die ons een overvloed van letters brengt, ik geloof dat

zulk een oplever
Er m
Met
genegen

N.B.
schijnt
welke
dezen

In het
ging, S.S.
we onder
zie over

Over d
veel gez
in de we
nu de u
deld. Do
en in no
fact-Com
tot diep

Toch i
te schrij
lang sta
in de lae
men sta
ren, de
ring en

Wij zijn
de beste
weigen
gemerkt
vergader
vergader
trokken.

Duitsland
schiedde
van alle
Nooit
gemaakt
27 Aug.
een advi
tekend e

Hoewe
uur beg
slaagd.
De Co
deze am
kwam u
was op
gepleegd

Want
een mac
kerkver
dit punt
heten w

Maar
De Cont
punt in
weten, w

En op
dat het
dit woon
van onze
vergader

Be ald
alle pla
neer wij
het de C
constate
schien n

eens ga
heeft. M
afdeling
daarop v
die zich
op zichz

Menge
artikel. I
DIT arti
no: KERI
Judas

Zalig v
logie nk
KAAD z
voor een
dat Chris

Vant
mocht on
amici ke
grijpen e
van plan
dus een
waardoor
fischer.
P.S.: M
Onder
getuige
Wanne
avond o
Ik wil
gale lites

n luidruchtige
voorbijgaan.
kerkelijke en
orische vrien-

naar tijdelijk.
e omtrent den
or een gewel-

rialisme voor-
gaaf wilde
ld, alsof het
italisten ging.
juist de kapi-
de gevolgen
gaan, ja zelfs
exploiteeren.
m den gulden
veel mogelijk
deze arbeider
andag daarop
s gedaald. En
ok zeer goed

iedenis heeft
e rampen het
het losraken

chiedenis van
ven, van de
enis.
oen, die het
even kunnen
komt wat de
iets wat den

dit vergeet,
wildernis, die
ld met zich

omgekeerde
echts wezen-
t een wezen-

die geld kan
ederlandsche
n de rampen,
te overzien.
in Europa
geen betoog.
afing van het
zeer het mis-
eende kringen

e nationaal-
teerden, die
en voor het
t was echter

resteren op
e vrucht van
niet gedwon-

ander willen
t den gaven
staan. Het is

beurt en hoe
de leiding
dan kan ons
economisch
— betreft, de
er staan niet
estelijke be-
naar eens op
t, de jeugd
zekere geld,
ngs weg te

hebben veel
op het Chris-
het gesprek
ing inzet.

antirevolu-
orgaan heb-
hij aan haar
n. Schrijven

ionaire volk,
geloof niet,
n heeten in-
dere wetten

legale leven
die ons een
geloof dat

zulk een wildernis niet veel goeds op den duur
opleveren zal.

Er moet weer goede orde komen.
Met hartelijke groeten en heilbiede uw toe-
genegen
MARNIX.

N.B. Door een abuis van de redactie ver-
schijnt deze brief een week eerder dan die,
welke door schrijver is ingezonden als aan
dezen voorafgaande.
K.S.

In het orgaan van de Utrechtsche Studenten Vereen-
ging, S.S.R. (Societas Studiosorum Reformatorum) lezen
we onder het hoofd: „Uitspraak van de Contactcom-
missie over de geroyeerd: Kerkverraad”, het volgende:

Over de Contact Commissievergaderingen wordt nooit
veel gezegd in de pers. Ze worden één, soms tweemaal
in de week gehouden. Soms wordt het laat, vooral thans
nu de universaire en Societaszuivering wordt behan-
deld. Door deze stof, die helaas hoofdmoet moet zijn,
en in normale omstandigheden er niet was, is de Con-
tact-Commissie overladen met werk en moeten we vaak
tot diep in den nacht vergaderen.

Toch is het misschien goed een enkele maal eens iets
te schrijven over deze vergadering, die nu al maanden
lang staat voor de zwaarste beslissingen, aangezien zij
in de laatste maanden steeds voor diep ernstige proble-
men staat als daar zijn de verhouding tot de hooglera-
ren, de verhouding tot onze regering inzake de zuive-
ring en vooral de verhouding tot de te zuiveren amici.
Wij zijn God dankbaar dat dit alles kan geschieden in
de beste sfeer van goede amicilia, zodat er voor de aan-
wezigen een opbouwende kracht van uitgaat, die on-
gemerkt de Societas ingaat via de dispuuten en afdelings-
vergadering. Al met al hebben we menige prachtige
vergadering meegemaakt, waarvan we dankbaar ver-
trokken. Ik denk hier b.v. aan de vergadering waarop de
Duitslandgangers geschorst werden, wat niet anders ge-
schiedde dan na een urenlange discussie om de zaak
van alle kanten te bezien.

Nooit echter zal een vergadering meer indruk hebben
gemaakt op ons, dan de vergadering van Maandagavond
27 Aug. waarop de zuiveringscommissie voor het eerst
een advies uitbracht iemand te royeren omdat hij ge-
tekend en niet geprofileerd had.

Hoewel we met dit deel der vergadering eerst om elf
uur begonnen, is er over deze amice urenlange beraad-
slaagd.

De Contact Commissie heeft zich afgevraagd waarom
deze amice nu eigenlijk geroyeerd moest worden en
kwam uiteindelijk tot de conclusie dat als enige reden
was op te noemen, dat deze amice kerkverraad had
gepleegd en weigerde dit in te zien.

Want het is kerkverraad zich loyaal te verklaren met
een macht die niet van Jezus Christus is. En het is
kerkverraad wanneer men dit niet inziet. Ik wil over
dit punt niet veel schrijven, want onze visie mag bekend
heten wat wij onder kerk en kerkverraad verstaan.

Maar er is nog een tweede punt ter sprake gekomen:
De Contact-Commissie achtte het ook wenselijk dat dit
punt in de pers even genoemd werd, opdat men het zou
weten, waarom de S.S.R. amici royeert.

En op die Contact-Commissie is ook uitgesproken,
dat het evenzo een kerkverraad zou zijn wanneer wij
dit woord niet eerlijk zouden uitspreken voor het forum
van onze afdeling, en voor het gezicht van de laatste
vergadering heeft de praeses dat ook gedaan.

Be afdeling moet weten dat het op alle moment en
alle plaats mogelijk is kerkverraad te plegen en wan-
neer wij dit bedenken dan zal ons dat schokken zoals
het de Contact-Commissie geschokt heeft dit te moeten
constateren, en het heeft haar meer geschokt dan mis-
schien menigeen zal denken, die in zijn leunstoel gezeten,
eens gaat kijken wat de perscommissaris weer te zeggen
heeft. Maar het moet gezegd worden: Er is in onze
afdeling KERKVERRAAD geconstateerd, en wij zullen
daarop verder hebben toe te zien, want een zuivering
die zich alleen bezig houdt met politieke zuivering is
op zichzelf KERKVERRAAD.

Mengen zal dit helemaal geen mooi stuk vinden qua
artikel. Het zij zo, maar wat ik zou willen, is dat men
DIT artikel eens helemaal vergat op dat éne woord
na: KERK-VERRAAD.

Judas nu was een verrader.

Zalig wie zich aan de kerkelijke en bijbelse termino-
logie niet ergert maar ook op het woord KERKVER-
RAAD zijn hand legt en het aanvaardt met de prijspraak
voor eeuwig van de verradestraaf ontslagen te zijn, om-
dat Christus alle verradersloos op zich heeft genomen.

Vant deze geschorste amici zijn er uit gezet, maar
mocht onze Societas nog eens zo zuiver worden dat er
amici komen die als Judas eigenhandig naar de deur
grijpen en opstappen en haastiglijk gaan doen, wat ze
van plan zijn. Want wij leven al eeuwen na Judas
en dus eeuwen dichter bij de wederkomst van Christus
waardoor alles veel scherper wordt oftewel apocalyp-
tisch.

P.S.: Mag ik verschoond blijven van vragen à la: of
ik nu alle tekenaars Judassen vind? Wie zo iets
denkt, heeft Judas niet begrepen en mijn artikel
helemaal niet, maar dat gebeurt meer!

Onder den titel: „In memoriam Prof. Titus Brandsma:
getuige van Christus”, schrijft hetzelfde blad:

Wanneer deze mededelingen verschijnen, is de lees-
avond over de illegale literatuur reeds gehouden.

Ik wil echter twee stukken hier weergeven uit de ille-
gale literatuur, die tot het mooiste behoren, wat onze

letterkunde ooit aan Christelijke uiting heeft voortge-
brecht.

We laten Karl Barth maar rustig beweren met de zo-
juist tot het hoogleeraarschap opgestegen Dr Miskotte
(zal landen in de Civitas Academica te Leiden) dat er
geen Christelijke literatuur bestaat, maar spreken toch
de wens uit, dat velen vooral het hierna volgende ge-
dicht uit het hoofd mogen leren opdat ze er aan denken
kunnen wanneer ze (en dat komen we eens allemaal
in ons leven, voorzover we het niet al gedurig zijn) in
een benauwende eenzaamheid komen, waar we het zullen
moeten doen met het geloof alleen.

Laat vooral een ieder de beide laatste geschriftjes van
Prof. Brandsma kopen, omdat die in hun klaren eenvoud
een bezit vormen voor het leven.

Ik citeer eerst een stukje proza:
„Beata Solitudo. Ik ben er al helemaal thuis, in dat
kleine celletje. Ik heb mij er nog niet verveeld, in-
tegenwoordig. Ik ben er alleen. o ja, maar nooit was Onze
Lieve Heer mij zo nabij. Ik kan het uitjubelen van
vreugde, dat Hij zich weer eens geheel door mij heeft
laten vinden, zonder dat ik bij de mensen of de mensen
bij mij kunnen. Hij is nu mijn enige toeverlaat en ik
voel me veilig en gelukkig. Ik wil hier altijd blijven,
als Hij het zo beschikt. Ik ben nog zelden zo gelukkig
„en tevreden geweest.”

Nog schoner bijna heeft hij deze gedachte weerge-
geven in het volgende vers:

O Jezus, als ik U aanschouw,
Dan leeft weer dat ik van U hou
En dat ook Uw hart mij bemint.
Nog wel als Uw bijzondere vriend.

Al vraagt mij dat meer lijdensmoed
Och, alle lijdens is mij goed,
Omdat ik daardoor U gelijk
En dit de weg is naar Uw rijk

Ik ben gelukkig in mijn leed,
Omdat ik het geen leed meer weet,
Maar 't aller uitverkorenst lot
Dat mij vereent met U, o God.

Och laat mij hier maar stil alleen,
Het kil en koud zijn om mij heen
En laat geen mensens bij mij toe
't Alleen zijn word ik hier niet moe.

Want Gij o Jezus zijt bij mij.
Ik was U nimmer zoo nabij.
Blijft bij mij, bij mij, Jezus zoet,
Uw bijzijn maakt mij alles goed.

Brandsma nu was Hoogleraar.
Brandsma nu was een Rooms Katholiek.
De Societas Studiosorum Reformatorum buigt zich in
eerbied voor dezen groten martelaar voor de zaak van
het Christendom in Nederland in de Twintigste Eeuw.
Hij trooste en bemoedigde ons nadat hij gestorven is.

MIDDELBURG. — Van den heer J. P. te M. ont-
vingen wij het verzoek den lezers het volgende mede
te deelen inzake de kwestie van het ter hand stellen
van een serie vragen aan Dr Hommes, dat de vraag-
steller part noch deel heeft aan dezen handel, wat aan
de zaak zelve natuurlijk niets verandert.
K. S.

's-HERTOGENBOSCH. — Ter correctie op in de pers
circulerende berichten meldt ds H. Veltman ons uit
Den Bosch:

1. „De kerkeraad” heeft zich over al- of niet-confor-
meeren aan de synodale besluiten niet uitgesproken en
dus kan ook niet geconstateerd worden, dat hij met de
uitgesproken vonnissen accoord gaat. Of sommige
kerkeraadsleden dat wellicht zouden willen doen, is een
andere zaak.

2. Uit het sub 1 gezegde moet dus volgen, dat „de
kerkeraad” ook geen uitspraak heeft gedaan over de
vraag: moeten we de geschorste en afgezette ambts-
dragers niet beschouwen als van 's-Heeren wege uit het
ambt gestooten en dus voor de wereld eerloos en der
kerk schandelijk? Indien sommige kerkeraadsleden dat
zouden willen doen, zou dat voor hun rekening zijn.

3. De kerkeraad stelt niet aan de classis voor om
deze ambtsdragers als afgevaardigden van de vrijge-
maakte kerken uit te nodigen op de meerdere verga-
deringen der synodale kerken met adviseerende stem.
Wat is het geval? De kerkeraad heeft aan de Particu-
liere Synode verzocht te overwegen of:

1e. op het getuigenis van de Classis Hardenberg en
het besluit van den Utrechtschen kerkeraad inzake de
„Verklaring van gevoelen” van de bezwaarde predi-
kanten en ouderlingen als basis in haar ressort alle
moelijkheden met bezwaarde leden en kerken voor-
komen kunnen worden en het contact met de vrijge-
maakte kerken en leden hersteld kan worden.

De vraag was dus: is hier een mogelijkheid om op
een goede basis tot de zozeer gewenschte eenheid te
komen? Maar er is onmiddellijk en op den kerkeraad
en op de Part. Syn. door mijzelf op gewezen, dat dan
ook de binding aan de leerbeslissing inzake het „houden
voor enz.” herroepen moet worden; en dat de schorsin-
gen en afzettingen ongedaan moeten worden gemaakt,
aangezien de Koning der kerk niet van Zijn Avond-
maalstafel weert degenen, die voor Zijn waarheid en
recht opkomen en den kansel niet toesluit voor de-
genen, die Zijn Woord getrouw bedienen.

Achteraf is gebleken op de vergadering der Generale
Synode, dat de Utrechtsche verklaring inderdaad géén
basis is voor samenleven, omdat ze weer door allerlei
gemanipuleer van haar kracht beroofd is, terwijl punt 1
van die Utrechtsche verklaring reeds haar eigen zwak-
heid had.

Maar het ging, toen ons besluit geboren werd, slechts

om de vraag: is hier een mogelijkheid om tot herstel
van contact te komen en dus voor het aangezicht Gods
nog eens saam te spreken over hetgeen tot zoo groote
verdeeldheid aanleiding gegeven heeft en geeft.

Verder heeft de kerkeraad verzocht aan de Part. Syn.
te overwegen of:

2e. er middelen en wegen gevonden kunnen worden
om leden en kerken, meerdere en mindere vergade-
ringen te doordringen van de noodzaak niet alleen el-
kander als Gereformeerde broeders en zusters te zoeken
en vast te houden doch ook de vereniging in één ver-
band uiteindelijk na te streven met onze broeders en
zusters in de Chr. Geref. Kerk, de Geref. Gemeenten
en de Ned. Herv. Kerk;

3e. zij zelf hiermede een begin kan maken door op
haar vergaderingen afvaardiging met adviseerende
stem te nodigen van genoemde kerken, de hoop uit-
sprekende, dat dit over en weer algemeene practijk
inoge worden ter verkrijging van de zoo noodige be-
langstelling voor en het contact met elkander.

Er is in deze twee punten geen sprake meer van de
„Vrijgemaakte kerken”, zoodat het ook de bedoeling
niet is, wat een of meerdere Mededeelingenbladen
schrijven: „Niettemin stelt deze kerkeraad aan de
classis voor om deze ambtsdragers als afgevaardigden
van de vrijgemaakte kerken uit te nodigen op de
meerdere vergaderingen der synodale kerken met ad-
viseerende stem. Eenerzijds erkent men ze dus als on-
waardige scheurmakers, anderzijds wil men ze uitnoo-
digen mee te bouwen aan de kerk.”

De vraag van den kerkeraad te 's-Hertogenbosch was
slechts: hoe krijgen we met de sub 2 genoemde broeders
en zusters (het „hiermede” van ten 3e slaat toch duidel-
lijk terug op de sub 2 genoemden), dat zal kunnen
leiden tot de éénheid van allen, die den Bijbel erken-
nen als Gods onfeilbaar Woord en Christus hun Zalig-
maker en Koning welen. Want is die éénheid door
Hem niet geboden? Mogen we onze broeders en zusters
in de Chr. Geref. Kerk, de Geref. Gemeenten en de
Ned. Herv. Kerk dan loslaten? Wat weten wij in 't
algemeen van hun moeilijkheden af en zij van de onze?
Is het niet dringend gewenscht elkander te leeren
kennen en na te gaan: wat scheidt en wat verenigt
ons? Men kan natuurlijk over de wijze, waarop dit ge-
beuren moet, van meening verschillen met elkander.
Daarom was het ook slechts een „verzoek tot over-
weging”.

Maar over de Vrijgemaakte kerken ging het hier niet
— het zij nogmaals gezegd. Want in dat stadium, waarin
de „vraag” van 's-Hertogenbosch geboren werd, hadden
we nog een kleine hoop, dat zoowel de leerbeslissing
als de schorsingen en afzettingen herroepen zouden
worden; althans gold dit voor een deel van den kerke-
raad. En was dat gebeurd — dan behoefde immers
over het „uitnodigen van deze afgevaardigden met ad-
viseerende stem enz.” niet gesproken te worden. Dan
was de éénheid met hen hersteld! Punt 1 gaat daar
over — en 2 en 3 handelen over iets anders!

4. Ik hoop van harte, dat men thans eenigszins in
staat zal zijn de sluitrede te vinden.

Wat mijzelf betreft — ik spreek nu niet over „den
kerkeraad” — ik heb ter plaatse, waar zulks behoorde,
duidelijk genoeg gezegd hoe ik over de leeruitspraak
inzake het „houden voor enz.” denk en over de schor-
singen en afzettingen. God moge hen genadig zijn, die
dit alles voor hun rekening nemen!

HATTEM. — Het adres van den scriba der vrijge-
maakte kerk van Hattem is thans: H. Lijster, Ridder-
straat A 299, Hattem.

De vacatures ontstaan door het zich onttrekken aan
het opzicht van den wettigen Kerkeraad van een 4-tal
ouderlingen zijn thans weer vervuld, zoodat de arbeid
weer op normale wijze voortgang kan hebben.

Het aantal leden der kerk bedraagt nu plm. 1000,
voor de vrijmaking ruim 1100.

GORINCHEM. — In de vergadering van den kerkeraad
der Geref. Kerk te Gorinchem is het op Dinsdag 11 Sep-
tember tot een vrijmaking gekomen. Door een aantal
leden was een smeekschrift bij den kerkeraad ingediend
zich van de binding van de leerbeslissing te willen vrij-
maken. Daar de kerkeraad aan dit verzoek niet heeft
willen voldoen heeft één ouderling zich vrijgemaakt.
Nog drie oud-ouderlingen, die nog op deze vergadering
aanwezig waren, doch wegens periodieke afbeding juist
van het ambt waren ontheven verlieten tegelijk de ver-
gadering. Onder hun leiding, met medewerking van den
kerkeraad van Giessendam is de gemeente tegen Zon-
dag 16 September voor de eerste maal opgeroepen tot
den dienst des Woords.

AAN ONZE LEZERS.

We zijn reeds begonnen met het verzenden van de
reeds verschenen nrs. Het is ons echter niet mogelijk
om aan alle aanvragen van nrs 46, enz., nu te voldoen.
Wie dus de nrs 46, enz. aanvraag en wel een
gedeelte kreeg van wat hij vroeg, moet bedenken
dat de niet gezonden nrs. later zullen volgen. Hier-
over behoeft men dan niet meer te correspondeeren.
Wij houden die verzoeken, die na het verschij-
nen van nr 51 bij ons binnenkwamen, in portefeuille,
tot we ze na eventueelen herdruk kunnen vol-
doen. Wie ons nog geen bericht zond kan dit natu-
rlijk nog doen, als er van de reeds verschenen nrs.
enkele ontbreken.

Wie proefnummers toegezonden kreeg en daarvan
enkele exemplaren overhiel, wordt verzocht deze
te willen retourneren. We kunnen ze zoo goed ge-
bruiken.

Wij verzoeken onze abonnee's die nog niet betaald
hebben het abonnementsgeld over het loopende half-
jaar (Juli—December 1945) per postwissel aan ons
over te maken aan het adres: Kemink en Zoon, Over
den Dom, Utrecht.

ADMINISTRATIE DE REFORMATIE.